

SZELETIEN NA MORAVĚ A NA ZÁPADNÍM SLOVENSKU**DAS SZELETIEN IN MÄHREN UND IN DER WESTSLOWAKEI**

KAREL VALOCH
MZM - Anthropos

ABSTRACT

The article deals with the history of the term „Szeletian“ and its use for Moravian industries collected primitively only on the surface. The discovery of the site Vedrovce V, and Moravský Krumlov IV later on, allowed excavating, for the first time, a Szeletian campsite and collecting a rich industry from a stratified layer that could be dated. This discovery has confirmed the chronological and cultural position of the Szeletian as an important industry of the EUP complex. The stratified and dated Szeletian industries from Western Slovakia are considered in this context.

KEY WORDS: Moravia - West Slovakia - Szeletian - Interpleniglacial - Chronology

HISTORIE

V roce 1953 definoval František Prošek několik paleolitických souborů ze Slovenska, jež obsahovaly bifaciálně opracované listovité hroty, jako samostatnou kulturu, nazvanou szeletien, kterou časově zařadil na počátek mladého paleolitu (PROŠEK 1953). Aplikoval při tom termín, již dříve v podobném smyslu použitý I. L. Červinkou (1927, 66).

V té době byly na Moravě známé četné povrchově sbírané kolekce paleolitických artefaktů, obsahujících kromě škrabadel a rydel také drasadla a dosti četné listovité hroty. Původně byly zahraničními badateli (srov. VALOCH 2000a, b) a zejména Josefem Skutilem (1928) klasifikovány podle francouzského vzoru jako solutréen. Karel Absolon je zahrnul do vyvinutého aurignacienu, při čemž listovité hroty považoval za vrchol techniky v opracování kamene v této kultuře (ABSOLON 1945, 29; ABSOLON *et al.* 1933).

Poválečná mladá generace badatelů, používající již moderní francouzskou typologii (D. DE SONNEVILLE-BORDES et J. PERROT 1954; 1955; 1956 pro mladý paleolit a F. BORDES 1950a, b pro střední paleolit), posuzovala tyto industrie pod novými aspekty. Homogenitu povrchových sběrů nelze prakticky prokázat, a protože směs mladopaleolitických a středopaleolitických typů v těchto kolekcích byla zřejmá, měl Bohuslav Klíma ke koncepci szeletienu výhrady (KLÍMA 1959). Jiný postoj zaujal Karel Valoch, který ukázal, že podobná směs typů se opakuje na více lokalitách a v podobných procentuálních hodnotách v určitém mikroregionu (VALOCH 1956; 1957). Vyvodil z toho, že tento typologicky smíšený charakter představuje podstatný identifikační rys jisté skupiny paleolitických industrií, které odpovídají náplni Proškova szeletienu. Jejich archaický ráz prokázal aplikací typologických schémat pro střední i mladý paleolit (VALOCH 1957). Následné typologické analýzy dalších velkých podobných souborů na Moravě (Jezeřany I a II /VALOCH 1966/ a Neslovce /VALOCH 1973/) umožnily vytvořit listinu typů podle francouzského vzoru, jež kombinovala prvky mladého a středního paleolitu a jež se osvědčila pro zpracování souborů tohoto typu.

Ač tato koncepce moravského szeletienu byla vytvořena na podkladě povrchově nasbíraných souborů artefaktů, a tedy z dnešního hlediska na materiálu neposkytujícího dostatečně kvalitní informace, přece se podařilo pomocí zahraničních publikací (zejména